

мовленнєвих конструкцій. Додержувались всіх форм увічливості в розмові зі знайомими дорослими; називати всіх дорослих на ім'я та по-батькові. В роботі з дітьми широко використовували казки про тварин, українські народні казки з діалогами: „Коза-дереза”, „Пан Коцький”, „Хитрий півень”, „Про неробу Юрка”, „Рукавичка”, „Колосок”, „Пан та селянин”, „Три брати”.

Засобом розвитку діалогічних умінь дошкільників виступили ігри за сюжетами художніх творів, оскільки саме з них діти черпають зразки красивого правильного образного мовлення, засвоюють різні форми мовленнєвих еталонів, опановують культуру мовлення. Для художніх творів характерні такі національні риси діалогічного мовлення: вживання поетичних слів і словосполучень; пестливих слів; краса звукового складу української мови; вживання ввічливих слів стосовно людей старшого віку; поширене вживання вигуків; численні фольклорні скарби українського народу; тісний зв'язок з різними видами театру.

Таким чином, однією з найважливіших складових формування дитячої особистості є формування діалогічних умінь в іграх за сюжетами художніх творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луценко І. Культура мовленнєвого спілкування: зміст і методи роботи. *Дошкільне виховання*. 2004. №5. С. 10-12.
2. Смольнікова Г. Вчимо дітей спілкуватися. *Дошкільне виховання*. 2004. №9. С. 14-16.
3. Чулкова А. В. Методика обучения диалогической речи детей дошкольного возраста. Одеса. 1994. 143 с.

Тетяна Булах,

студент 1 курсу магістратури

Факультету дошкільної, соціальної та спеціальної освіти

Наук. керівник: **Л. І. Зайцева,**

док-р пед. н., професор (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УЯВЛЕНЬ ПРО ОБ'ЄКТИ ДОВКІЛЛЯ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Актуальність. На етапі розбудови інформаційного суспільства, інтеграції України до світової спільноти перед освітою постає проблема формування особистості, яка володіє системою наукових знань.

Цілеспрямований процес опанування знань починається в ранньому віці. У психолого-педагогічних дослідженнях (А. Богуш, Н. Гавриш, Е. Вільчковський, О. Кононко, Т. Поніманська та ін.) дитину, що розвивається у віковому проміжку від одного до трьох років життя, називають дитиною раннього віку. Науковці доводять (О. Поддяков, А. Венгер, В. Давидов), що правильно організоване навчання забезпечить високий рівень розвитку здібностей малюків, якими вони самостійно оволодіти не зможуть. Педагогу потрібно створити такі умови, щоб вихованці переживали радість відкриттів, подив від нового, оволодівали способами пізнання, предметно-перетворювальними діями.

Питання пов'язані з визначенням змісту роботи, завдань, форм,

засобів, методів та прийомів формування системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку розглянуто в працях А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Кузьмук Л. Калуської, Н. Лисенко, К. Печори, Г. Пантюхіної та інших.

Мета дослідження: розробити, обґрунтувати зміст, методи формування системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження: формування уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку.

Предмет дослідження: зміст та методи формування системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан проблеми формування системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку в теорії та практиці дошкільної освіти.

2. Розробити критерії, показники та виявити рівні сформованості системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку.

3. Розробити зміст та методи формування системи уявлень про об'єкти довкілля у дітей раннього віку та перевірити їх ефективність.

Сутність дослідження. Здатність до пізнання навколишнього, уміння орієнтуватися в ньому, знаходити правильні способи вирішення життєво важливих проблем була необхідною для людини в усі часи. Тому питання про те, що таке розум і як виховувати людину, здатну до свідомого життя, турбує людство з давніх-давен [2, с. 255].

Діти не просто засвоюють знання, а й збагачують цей процес власним досвідом, що зумовлює виникнення нових, оригінальних пропозицій, здогадок. За належної підтримки дорослих діти прагнуть одержати якомога більше нових знань про довкілля, зрозуміти його. Дорослим здається, що діти ламають іграшки. Однак таким способом вихованці дізнаються як влаштований світ, що їх оточує: що сховане в середині м'яча; як прикріплені між собою частини іграшки; як ворсинки на пензлику тримаються купи; що станеться з різними матеріалами, якщо їх опустити у воду тощо. Довкілля – це життєвий світ, що оточує дитину, в якому вона живе з перших днів свого життя, який вона пізнає і який дає їй можливість формувати образ свого «Я», себе як особистість [1, с. 43].

Гальперін П. Я. зазначав, що розуміння виникає там, де є здатність живої істоти щось зрозуміти, проникнути в сутність тих чи тих об'єктів, це стан свідомості особистості, яка цю суть розкриває. Завдання вихователя полягає в умінні організовувати пізнавальну діяльність таким чином, щоб дитина насамперед зрозуміла конкретний об'єкт (предмет, явище). Зрозуміти об'єкт – означає відбити цей об'єкт у його істотних зв'язках з іншими об'єктами, утворити певне поняття про нього [2, с. 147].

Зрозуміти явище – означає розкрити його істотні зв'язки з іншими явищами матеріальної дійсності, з'ясувати умови, за яких воно виникає, причини, що його породжують; знайти загальне в неоднорідному і через це загальне пояснити поодинокі. Зрозуміти новий об'єкт – це розв'язати якусь, бодай, маленьку пізнавальну задачу, яку ставить перед дітьми кожен новий предмет спостереження.

Розуміння є природною потребою людини в освоєнні нею довкілля. Розуміння передбачає активну діяльність дитини, це активне відображення

предметів і явищ довкілля в їхніх зв'язках і відношеннях, це складний процес відображення сутності речей, який здійснюється через низку розумових дій і операцій, завдяки яким дитина засвоює наукові поняття [3, с. 122].

Результатом розуміння є судження, поняття, умовисновки, погляди, переконання. У ході процесу розуміння змінюється стан свідомості дитини, для неї стає зрозумілим те, що досі не було таким.

Висновок. Отже, вихователі мають створювати оптимальні умови для формування у дітей раннього віку уявлень про об'єкти довкілля. У ранньому віці в них яскраво виражений потяг до пізнання навколишнього світу, тому необхідно підтримувати його та створювати розвивальне середовище.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Гавриш Н.В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Гальперин П. Я. Психология мышления и учения о поэтапном формировании умственных действий. Москва : «Наука», 1996. 306 с.
3. Поддьяков Н. Н. Умственное воспитание детей дошкольного возраста. Москва : Просвещение, 1988. 192 с.

Тетяна Власюк,

Студентка 1 курсу ОС магістр

Факультету дошкільної соціальної та спеціальної освіти

Наук. керівник: **Л. І. Зайцева**

доктор пед. наук, професор (БДПУ)

ВИХОВАННЯ ЧЕСНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ КАЗКИ

Актуальність. На всіх етапах розвитку суспільства мораль є важливим регулятором людської поведінки, людських відносин, а моральність – одним із критеріїв оцінки чеснот людини. Моральне виховання формує моральні поняття, погляди і переконання. Воно покликане сприяти розвитку моральних почуттів, що виражають запити, оцінки, спрямованість духовного розвитку особистості. Не менше значення має і вироблення навичок і звичок моральної поведінки. Термін "моральне виховання" в педагогічній науці є широкоживаним, але не має "чіткої визначеності", на що вказував І. Бех [1].

У нашому дослідженні ми розглядаємо моральне виховання як цілеспрямовану взаємодію дорослого і дитини з метою формування моральних почуттів і якостей, засвоєння моральних норм і правил, розвитку моральних мотивів і навичок поведінки. Одним із засобів морального виховання педагоги розглядали казку. Вони зазначали, що людські стосунки у казках прості та зрозумілі, внаслідок чого дитина вчиться співпереживати горю, радіти щастю казкових героїв, перемозі Добра над Злом. Зустріч дитини з казкою викликає почуття емпатії (С. Русова). Важливе значення казки підкреслював педагог-гуманіст В. Сухомлинський,